

Sygn. akt II CSK 557/16

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster

w sprawie z powództwa A. J.
przeciwko P. K. i "M." Spółce z ograniczoną
odpowiedzialnością w S.
o zapłatę i ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 22 lutego 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 9 grudnia 2015 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) przyznaje radcy prawnemu A. Ł. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 7200 zł (siedem tysięcy dwieście złotych), powiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 maja 2013 r. Sąd Okręgowy w S. zasądził od pozwanych P. K. i M. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. solidarnie na rzecz powoda A. J. kwotę 100.000 zł z tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią ojca w wypadku przy pracy, a w pozostałej części, tj. w zakresie żądania odszkodowania i renty, powództwo oddalił.

Sąd pierwszej instancji uznał, że za śmierć ojca powoda w wyniku porażenia prądem w czasie wykonywania pracy w zbiorniku balastowym statku ponosi odpowiedzialność pozwana M. Sp. z o.o. na podstawie art. 435 k.c. oraz art. 430 k.c., jak również pozwany P. K., pracodawca zmarłego, na podstawie art. 415 k.c. Uznał też, że ojciec powoda przyczynił się do wypadku w 50%, wobec czego zasądził na rzecz powoda solidarnie od pozwanych tytułem zadośćuczynienia kwotę 100 000 zł, uznając, że odpowiednią kwotą z tego tytułu jest 200 000 zł. Oddalając powództwo o odszkodowanie i rentę Sąd Okręgowy stwierdził, że nie zostało wykazane, by na skutek śmierci ojca nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powoda, jak również nie ma podstaw do uznania, że ojciec, gdyby żył, świadczyłby na utrzymanie syna wyższą kwotę niż renta rodzinna przyznana mu przez ZUS po śmierci ojca.

W wyniku apelacji obu stron Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 9 grudnia 2015 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zasądził od pozwanej M. Sp. z o.o. w S. na rzecz powoda kwotę 200 000 zł; oddalił powództwo w stosunku do pozwanego P. K. w całości, a w stosunku do pozwanej M. Sp. z o.o. w pozostałej części; oddalił apelację powoda w pozostałej części a apelację M. Sp. z o. o. w całości i orzekł o kosztach procesu.

Sąd Apelacyjny po uzupełnieniu postępowania dowodowego stwierdził, że zebrany materiał dowodowy pozwala jedynie ustalić, iż śmierć ojca powoda nastąpiła w wyniku kontaktu jego dłoni z urządzeniem elektrycznym bądź przewodem elektrycznym znajdującym się pod napięciem, natomiast nie jest możliwe ustalenie, czy było to urządzenie czy uszkodzony przewód oraz do kogo należał. Nie jest możliwe stwierdzenie z ruchem, którego przedsiębiorstwa prowadzącego prace na budowie jest związane zdarzenie, które wywołało śmierć

ojca powoda. Ponieważ nie zostało wykazane, że do porażenia prądem doszło na skutek jego pracy z urządzeniem wadliwym, nie można uznać, jak przyjął Sąd Okręgowy, iż sam fakt korzystania z urządzeń, które nie były zgodne z normami bhp pozostaje w normalnym związku przyczynowym ze śmiercią ojca powoda. Dlatego Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację pozwanego P. K. i w stosunku do niego oddalił powództwo. Sąd Apelacyjny stwierdził również, że brak podstaw do przyjęcia przyczynienia się poszkodowanego do wypadku, wobec czego, dzieląc ocenę Sądu pierwszej instancji w zakresie stosownej kwoty zadośćuczynienia, podwyższył należność z tego tytułu do kwoty 200 000 zł. Podzielił także ustalenia i ocenę tego Sądu w kwestii renty (art. 446 § 2 k.c.) i odszkodowania (art. 446 § 3 k.c.).

W skardze kasacyjnej powód jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazał przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącego w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, które sformułował jako pytania: 1. Czy okoliczność, iż ustawodawca uznał daną działalność za stwarzającą tak znaczące ryzyka dla osób trzecich, iż zasadne jest ukształtowanie odpowiedzialności wykonującego tę działalność jako odpowiedzialności na zasadzie ryzyka powoduje, że tak zaostrzoną ocenę należy również zastosować do kryteriów przyznawania wysokości zadośćuczynienia, to jest: skoro samo funkcjonowanie zakładu wprawianego w ruch za pomocą sił przyrody stwarza tak wysokie niebezpieczeństwo wyrządzenia szkody, to czy zadośćuczynienie powinno być podwyższone adekwatnie do tych okoliczności? 2. czy otrzymywanie przez poszkodowanego renty rodzinnej wypłacanej przez ZUS na podstawie art. 65 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748) zwalnia sprawcę szkody od obowiązku wypłacenia renty, o której mowa w art. 446 § 2 k.c.?

Twierdzenie o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej powód wywiódł z zarzutu oczywistego, jego zdaniem, naruszenia art. 446 § 3 k.c. poprzez oddalenie w całości powództwa o odszkodowanie z tytułu pogorszenia sytuacji

życiowej małoletniego chłopca, jak również błędnego uznania, że pozwany P. K. nie ponosi odpowiedzialności za śmierć ojca powoda, bowiem nie sposób ustalić związku wypadku z ruchem przedsiębiorstwa tego pozwanego, przy całkowitym pominięciu odpowiedzialności tego pozwanego na podstawie art. 415 k.c., mimo stwierdzonych przez Sąd uchybień w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w miejscu pracy ojca powoda.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z jednolitym i utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien w pogłębionym wywodzie prawnym wykazać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne. Wymaga to przedstawienia tego zagadnienia przez odpowiednie sformułowanie, wskazania przepisu, na tle którego powstało oraz kontrowersji i rozbieżnych ocen prawnych, jakie wywołuje, jak również wykazania, że mają one tak poważny charakter, iż konieczne jest zajęcie stanowiska przez Sąd Najwyższy, niezbędnego nie tylko do prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy, lecz istotnego także dla rozwoju judykatury (porównaj między innymi orzeczenia z dnia 10 maja 2001 r. II CZ 35/01, OSNC 5 2002/1/11, z dnia 7 czerwca 2005 r. V CSK 3/05 i z dnia 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, niepubl.). Chodzi zatem o wykazanie, że w sprawie występuje tak poważne i istotne oraz nowe zagadnienie prawne, że nie wystarczy jego rozstrzygnięcie przez sądy powszechne, które w swojej działalności orzeczniczej powołane są do rozwiązywania problemów prawnych, występujących niemal w każdej sprawie, lecz konieczne jest zajęcie stanowiska przez najwyższy organ sądowy.

Analiza wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej powoda prowadzi do oceny, że nie wykazał on występowania w sprawie takiego zagadnienia prawnego.

Nie przedstawił bowiem pogłębionego wyводу prawnego wykazującego, że wskazane zagadnienia są rzeczywiście istotne i budzą poważne kontrowersje oraz rozbieżne oceny prawne, wymagające zajęcia stanowiska przez Sąd

Najwyższy. Uzasadnienie pierwszego pytania sprowadza się do przedstawienia i oceny stanowiska Sądu Apelacyjnego i nie wskazuje na żadne istotne kontrowersje ani rozbieżne oceny prawne. Natomiast przedstawiając drugie pytanie skarżący pominął, że kwestia w nim podniesiona była już wielokrotnie przedmiotem jednolitych wypowiedzi doktryny i orzecznictwa i nie budzi wątpliwości. Przyjmuje się bowiem, że przepis art. 446 § 2 k.c. uzależnia skuteczność roszczenia o zasądzenia renty od istnienia obowiązku alimentacyjnego po stronie osób zmarłych (art. 128, art. 133 k.r.o.), ich możliwości zarobkowych i majątkowych oraz zakresu potrzeb uprawnionego (art. 135 § 1 k.r.o.). Renta ma charakter odszkodowawczy, stanowi wynagrodzenie straty, jakiej doznała osoba uprawniona do alimentacji przez niemożność uzyskania świadczenia pozwalającego na zaspokojenie jej wszystkich potrzeb. Określenie wysokości należnego uprawnionemu świadczenia powinno zatem uwzględniać sytuację materialną poszkodowanego, w tym także kwotę otrzymywaną od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych tytułem renty rodzinnej. Natomiast przy ustalaniu zakresu zobowiązania zmarłego, który był obciążony obowiązkiem alimentacyjnym, sąd musi dokonać oceny rzeczywiście uzyskiwanych przez niego dochodów oraz możliwości zarobkowych. Wyznaczenie tych możliwości powinno być oparte na realnych podstawach, przemawiających za tym, że z dużym stopniem prawdopodobieństwa zmarły osiągnąłby określone dochody. Jeżeli przyznana renta rodzinna jest wyższa lub równa kwocie, którą obowiązany byłby świadczyć zmarły tytułem alimentów, nie ma podstaw do zasądzenia renty w oparciu o art. 446 § 2 k.c. (porównaj m.in wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2015 r. III CSK 132/14, OSNC-ZD 2016/2/31 i z dnia 25 listopada 2010 r., I CSK 702/09, nie publ.).

Skarżący nie wykazał też, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., a więc, że w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadł w drugiej instancji wyrok oczywiście wadliwy. Konieczne było zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (porównaj między innymi postanowienia Sądu

Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r. I PKN 34/01, OSNP 2004/6/100, z dnia 10 stycznia 2003 r. V CZ 187/02, OSNC 2004/3/49 i z dnia 11 stycznia 2008 r. I UK 285/07). Uzasadnienie tej przesłanki przedsądu w zakresie zarzutu naruszenia art. 446 § 3 k.c. sprowadza się w istocie do polemiki z ustaleniami i oceną prawną Sądów obu instancji w kwestii wpływu śmierci ojca powoda na jego sytuację życiową oraz przytoczenia kilku orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych w różnych stanach faktycznych i dotyczących nie tylko odszkodowania przewidzianego w art. 446 § 3 k.c. Natomiast uzasadnienie tej przesłanki przedsądu w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 415 k.c. w zw. z art. 300 k.p., art. 15 k.p. i art. 207 k.p. wskazuje na nieporozumienie wynikające z pewnej niejasności uzasadnienia Sądu drugiej instancji w tej kwestii. Sąd ten bowiem zwolnił pozwanego P. Kusia od odpowiedzialności za śmierć ojca powoda w istocie nie dlatego, że nie można ustalić, z ruchem którego przedsiębiorstwa jest związana śmierć ojca powoda, lecz dlatego, iż nie zostało ustalone, by porażenie prądem nastąpiło w wyniku korzystania z niesprawnego urządzenia elektrycznego, co było podstawą obciążenia go odpowiedzialnością przez Sąd Okręgowy w oparciu o art. 415 k.c.

Biorąc wszystko to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu obowiązany jest brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 2, 3, 4 ust. 1 i 3, § 8 pkt 7 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.

jw

I.n